

INTERNET V OKRESNÍ KNIHOVNĚ

Vladislav Raška, Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově

Není to tak dávno, kdy jsme k stému výročí zveřejnění knihovny ve Vyškově uspořádali seminář Od spolkové knihovny k Internetu. Internet nám tehdy na konci roku 1996 nesměle klepal na dveře a náš provider jeho instalaci stále odkládal. Počátkem roku 1997 jsme konečně měli přístup na Internet komutovanou linkou. O jednu stanicí jsme se tehdy dělili s našimi uživateli, ti platili pouze telefonní poplatky. Kupodivu jsme takto vystačili téměř celý rok. Elektronickou poštu jsme používali sporadicky, jen několikrát v týdnu, vždyť nebylo pomalu s kým si vyměňovat zprávy, elektronická gramotnost knihoven byla v plenkách. Návštěvníci knihovny se chodili na ten Internet podívat, a mnozí odcházeli trochu zklamáni, představovali si jej totiž jako obrovskou encyklopedii, kterou je možno listovat, i když nic konkrétního zrovna nehledají.

Průlom nastal, když knihovníci začali navštěvovat politiky a ti počali chápat, že do Evropy může vstoupit pouze demokratický stát, a ten může tvořit jen společenství lidí majících rovný a nekomplikovaný přístup k bohatství, tedy k informacím. Mnozí z nich již věděli, že není nutno složité hledat instituci, která by národní vzdělávací soustavu dokázala doplnit o to nezbytné, bez čeho by to vše postrádalo smysl; konala to konečně v kulturním světě i bez elektroniky. Navíc je to instituce nejdostupnější, existuje totiž v každém větším sídle, tudíž je to i řešení nejméně náročné na vynakládání státních peněz, těch nikde a nikdy není dost. Již první ročník programu Rozvoje informačních sítí veřejných knihoven vyhlášený Ministerstvem kultury ČR způsobil, že většina okresních knihoven byla připojena na Internet, takže dnes sotva nejdeme větší knihovnu, v níž by tento informační zdroj chyběl. Elektronická pošta je najednou každodenní nezbytností knihovníka. Předháníme se, kdo z nás bude mít funkčnější a nápaditější webovské stránky. Navzájem se inspirujeme, v uších nám totiž varovně znějí slova klasika Kdo chvíli stál

Internet mezi tím rychle proniká do škol a žáci i studenti, kteří se zde s tímto médiem seznamují a ve vymezenou dobu mimo vyučování jej ve škole i využívají, potřebují k němu přístup častěji. Pořizujeme proto pro veřejnost druhou, třetí stanicí pro veřejnost. Obdobně je to i s připojením služebních počítačů. Pokud si snad někdo naivně představoval, že cílem je mít Internet v knihovně, záhy si rychle uvědomoval, že Internet je pouze nezbytný předpoklad, aby se dosavadní půjčovny knih mohly měnit na informační instituce. V naší knihovně dnes slouží veřejnosti v oddělení pro dospělé čtyři a v oddělení pro děti jedna stanice na Internet. Některé stanice jsou doplněny o možnost využívat poměrně bohaté nabídky multimediální CD-ROM. Inter-

net je však dominantní a je zcela běžné, že jsou všechny stanice i na několik dnů dopředu zadané. Pro spokojenost uživatelů je nezbytné stále modernizovat používaný hardware a software. Rovněž přístupová rychlost 64 kB/s je dnes minimální.

Značný zájem o Internet je nepochybně podpořen i zanedbatelnou cenou, pouhých 10 Kč za hodinu. Domnívám se, že by Internet měl být veřejnosti přístupný zdarma, zatím ale i nízká cena zabraňuje tomu, aby zde někdo trávil více hodin. Nakonec proč to nepřiznat, i tento nízký příjem je vítaným doplňkem stále nedostatečného rozpočtu.

Kdo jsou návštěvníci internetových stanic? Převažují pochopitelně studenti středních a vysokých škol, ani uživatelé středního věku nebývají výjimkou, zájemci nad padesát let však jsou vzácností. Zato uživatelé elektronických katalogů jsou ze všech věkových skupin. Co uživatele na Internetu nejvíce zajímá? Nekontrolujeme je, ale přece máme možnost i toto vědět. Velký zájem všech uživatelů je o elektronickou poštu. Hojně je využívaná studenty zejména pro korespondenci se zahraničními účastníky.

Z informačních zdrojů je zvláště v jarních měsících zájem o webovské stránky vysokých škol a o něco později o výsledky přijímacích řízení. Vysokoškoláci často stahují soubory týkající se hospodářské politiky, Evropské unie na NATO (ve Vyškově je vysoká vojenská škola). Mají zájem prostřednictvím telnetu pracovat na fakultních souborech. Internet se stává nezbytností při zpracování seminárních či závěrečných prací. Podnikatelé stále častěji používají informaci z obchodního rejstříku. Mnozí, zvláště středoškoláci, užívají Internet samozřejmě pro své koníčky, vyhledávají stránky oblíbených hudebních skupin, osobností atd. Najdou se i takoví, kteří porušují ujednání a navštěvují stránky, jejichž obsah není vhodný k prohlížení ve veřejných čítárnách. Zájem je prostě o všechny oblasti lidské činnosti. Často slyším nářky, že studenti využívají více Internet pro své soukromé zájmy než pro studium. Možná po nich škola málo žádá používání nových informačních technologií a oni potom vystačí s tradičními informačními zdroji. Ostatně i využívání Internetu k vyhledávání zajímavostí vede k nutnosti naučit se s tímto médiem zacházet, a potom je již jen krůček k tomu, využít těchto dovedností pro studijní či profesní informace.

Mohli bychom se zabývat i otázkou, co přinesl Internet nového knihovně a knihovníkům. Myslím si, že knihovníkům – abych se této oblasti alespoň trochu dotkl – vedle ulehčení, nebo někdy dokonce zbravení mechanické činnosti přinesl pocit zvýšení prestiže své práce. Ostatní bohaté možnosti jsou však bohužel dosud málo využívány. Přešli jsme sice již loni na Unimarc, začali jsme používat katalogizační pravidla AACR-2, ale stále není s kým sdílet katalogizaci, stále nelze používat národní autority. A kde je možnost využívání elektronické MVS? A co propojitelnost regionálních databází? To za nás také nikdo neudělá.

Začínám mít obavy, abychom ve snaze nic neuspěchat, nejdříve vše perfektně připravit se nedostali tam, kde se již nachází naše národní hospodářství. Knihovnický zákon je dokonalý evergreen, snad k němu nepřidáme další. Sádrovými trpaslíky máme zaplevelenou (někdo by řekl vydlážděnou) cestu do Evropy.